

پیوند نانوشته مردمی در فضای مجازی؛ آن را خدشه دار نکنیم

فضای مجازی در ایران پیوند نانوشته ای میان مردم است که می تواند در شرایط خاص مردم را به سوی یک اندیشه مشترک در این فضا سوق دهد و هر روز مطالب گوناگونی بین مردم رد و بدل می شود که برخی فراتر از تبادل فکر و آگاهی رسانی، تخریب اعتماد مردم را نشانه گرفته و نوعی تسویه حساب شخصی است.

فضای مجازی در ایران پیوند نانوشته ای میان مردم است که می تواند در شرایط خاص مردم را به سوی یک اندیشه مشترک در این فضا سوق دهد و هر روز مطالب گوناگونی بین مردم رد و بدل می شود که برخی فراتر از تبادل فکر و آگاهی رسانی، تخریب اعتماد مردم را نشانه گرفته و نوعی تسویه حساب شخصی است.

به گزارش ایرنا، چند سالی است که فضای مجازی در ایران گسترش زیادی یافته و بخش قابل توجهی از وقت اقشار مختلف مردم به گشت و گذار در این فضا سپری می شود.

فضای مجازی در ایران پیوند نانوشته ای را ایجاد کرده است که برخی مردم در شرایط خاص از آن به نفع خود استفاده می کنند.

حجت الاسلام والمسلمین حسن روحانی رئیس دولت تدبیر و امید معتقد است: استفاده بهینه از فرصت های ارتباطی؛ علاوه بر مزایای اقتصادی، دسترسی متوازن به اطلاعات و خدمات الکترونیک، کاهش فساد در نظام اداری و هزینه <ZWNJ>ها و بهبود ترافیک و حفظ محیط زیست را نیز به همراه خواهد داشت.

رئیس جمهوری تعیین روش <ZWNJ>ها و استانداردهای کارآمد و هوشمند را برای استفاده سالم و بهره <ZWNJ>گیری از ابعاد فرهنگی و اقتصادی فضای مجازی و در عین حال مراقبت نسبت به آسیب <ZWNJ>های فرهنگی مورد تاکید قرار داده است.

مردم در انتخابات دوره دهم مجلس شورای اسلامی و دوره دوازدهم انتخابات ریاست جمهوری استفاده لازم را از فضای مجازی برای برگزیدن منتخبان خود کردند.

واقعیت اینکه، فضای مجازی هم مانند هر پدیده ای دارای ابعاد مثبت و منفی است و در مواقعی پیام های نگران کننده ای بدون هیچ پشتوانه علمی، قانونی و منطقی به اشتراک گذاشته می شود و آسیب به روح و روان، سلامتی و کسب و کار مردم وارد می سازد.

آلوده بودن محصولات یک کارخانه معتبر تولیدکننده مواد غذایی، بکاربردن سوزن در نازل های بنزین برای آلوده شدن مردم به ویروس اچ آی وی (ایدز) ، آمدن عده ای به درب منازل برای تعیین قند خون و آلوده بودن ابزارهای پزشکی، خالی کردن حساب های بانکی اشخاص با ترفندهای بی شمار ، خطر مرگ مصرف برخی از داروهای موجود در بازار، آلوده بودن خرما، ورشکسته شدن بنگاه های اقتصادی کشور و....، این گونه مصادیق ، همگی سبب آشفتگی ذهنی مردم را فراهم می سازد.

علاوه بر مباحث اقتصادی ، فرهنگ نیز از آسیب های فضای مجازی مصون نمانده و هدف بخشی از پیام های فرهنگی که در صفحات مجازی میان کاربران مبادله می شود، زیر سؤال بردن فرهنگ ایرانی است. در برخی از این پیامها مردم ایران با صفاتی منفی معرفی می کند که از جمله سطحی نگر، دو شخصیتی، منفعت طلب و ... در عین حال صفات مثبتی از این مردم بازگو نمی شود و در واقع به آن بی توجهی می شود که خواننده پس از خواندن پیام دچار آشفتگی شخصیتی و هویتی می شود.

همه این مسائل به گونه ای باعث احساس سرخوردگی، ناامنی در جامعه و تعمیم قضاوت های نابجا خواهد شد و شماری از مردم با خواندن پیام هایی از این دست آن را به عنوان باور عمومی می پذیرند و آن را نشر می دهند.

خبرنگار ایرنا برای آسیب شناسی این مساله در جامعه ایران پای صحبت برخی متخصصان جامعه شناسی و روانشناسی اجتماعی نشسته است و از دیدگاه آنها پیرامون آنچه که در بالا آمده، پرس و جو کرد.

<laquo&glamرضا علیزاده>؛ استاد جامعه شناسی دانشگاه علامه طباطبائی معتقد است: شایعه به چند دلیل در جامعه رشد می کند که یکی از آنها ضعیف شدن اعتماد اجتماعی است.

وی افزود: وقتی شایعه ای رشد کند، اعتماد اجتماعی خدشه دار می شود و سرمایه اجتماعی تنزل می یابد و در برخی موارد رقابت ناسالم می تواند منجر به توسعه شایعات درباره یک محصول تولیدی شود.

این استاد جامعه شناسی، اقدام هایی که منجر به گسترش شایعات می شود را رقابت های رذیلانه برخی از شرکت ها عنوان کرد و گفت: با چنین شیوه هایی تلاش می کنند رقبای را از صحنه های اقتصادی خارج کنند.

وی گفت: برخی فعالان بازار به روش های خلاف می خواهند رقبا را از صحنه بیرون کنند که این شیوه به اعتماد اجتماعی هم آسیب وارد می سازد.

علیزاده معتقد است: برخی از افراد دچار مشکلات روحی و روانی هستند و به این کژرفتاری ها و نابهنجاری ها دامن می زنند و شماری هم شایعات موهنی را در جامعه از طریق فضای مجازی پخش می کنند که بیماری های روحی دارند.

وی با بیان اینکه تولید در ایران بسختی نفس می کشد، گفت: آنانی که مخالف تولیدند، تلاش می کنند که این فعالیت را از تولید کنندگان داخلی بگیرند.

علیزاده افزود: برخی از شرکت های تولیدی هم ممکن است دچار تخلف هایی شوند، اما در فضایی که مرز بین راست و دروغ آنچنان مخدوش شده که تشخیص آن دشوار می شود، نمی توان دروغ را از راست در این فضا تشخیص داد.

این استاد دانشگاه معتقد است، برای اینکه مردم بتوانند درستی یا نادرستی پیامی را در فضای مجازی تشخیص دهند باید فرهنگ سازی شود ضمن آنکه از تولید کنندگان داخلی هم بخواهیم که تولید با کیفیت انجام دهند.

وی با بیان اینکه وقتی به طور تقریب 40 درصد اقتصاد کشور زیر زمینی باشد، بنابراین بازار شایعات داغ است و روند واردات کالاها از کالاهای غیر خوراکی شروع و اکنون به عرصه مواد خوراکی رسیده، هرچند که در گذشته هم بود، اما اکنون سرعت بیشتری یافته است.

علیزاده ضمن یادآوری مشخصه &39#39; جامعه ستیزی &39#39; (social path) گفت: برخی از افراد جامعه ستیز همواره می خواهند از طریق روش های غیر عادی هراس ایجاد کنند.

وی اضافه کرد: افراد یاد شده پیشتر از طریق شیوه های دیگر به طور مثال مزاحمت های تلفنی سعی در آزار دیگران داشتند و امروز در فضای مجازی این شیوه را برمی گزینند.

این متخصص دانشگاهی، یکی دیگر از علل گزینش ایجاد اضطراب را در جامعه، بیکاری دانست و گفت: چنانچه افراد شاغل باشند و بخشی از ساعات خود را به کار مشغول شوند، کمتر فرصت برای حضور بی فایده در فضاهای مجازی، خواهند داشت.

علیزاده گفت: به طور مثال در یکی از محصولات کشاورزی آفت &39#39; آفاتوکسین &39#39; یافت شده و مشاهده می شود که در فضای مجازی آن را به همه محصولات کشاورزی تسری می دهند.

به گفته وی، جامعه ترسیده و ناامن، موج بی اعتمادی اجتماعی ایجاد می کند و پایه این شایعات در بیکاری است و باید اشتغال را افزایش داد تا سطحی از شایعات کاسته شود.

علیزاده گفت: مسئولان و برنامه ریزان اجتماعی هم نباید قول هایی به مردم بدهند که نمی توانند اجرا کنند، تعهد نداشتن به قول هم برای مردم بی اعتمادی اجتماعی ایجاد می کند.

وی راه حل اساسی برای ایستادن در مقابل شایعاتی که در فضای مجازی ایجاد می شود، افزایش اعتماد اجتماعی دانست و گفت: جامعه را اقشار مختلف آن باید بسازند، تولید را رشد و فرهنگ را ارتقا دهیم و جلوی ایجاد هر گونه ناامنی فکری را بگیریم. شایعه سم است و امکان سرمایه گذاری را کاهش می دهد.

همچنین « فرناز همایی » فوق لیسانس عمران که یکی از کاربران فضای مجازی است در گفت و گو با ایرنا درباره گسترش شایعه ها در این فضا گفت: من به طور کلی به تمام پیام هایی که در این خصوص برایم ارسال می شود، اعتمادی ندارم زیرا هیچکدام پایگاه خبری معتبری ندارند و در کل برایم حائز اهمیت نیستند.

وی افزود: اغلب کسانی که این اخبار را برایم می فرستند، می خواهم از نشر این موضوع ها که مصداق نشر اکاذیب هستند برای دیگر افراد خودداری کنند.

همامی درباره پیام هایی که حاوی کلمات مایوس کننده درباره ویژگی های ایرانیان است، گفت: تخریب ایرانیان بسته به موضوع، که برخی موارد در میان پیام ها دیده می شود و در برخی مواقع به ویژه در مباحث عقیدتی و اجتماعی کوتاه بین هستند، البته نه در همه اقشار جامعه، بازهم جای تامل وجود دارد.

وی اضافه کرد: این مطالب در هر صورت ممکن است، خوانده شود، اما هیچ وقت نشر پیدا نمی کند، زیرا اعتقاد دارم هیچ تاثیری در جهت آن قشر از مردم که دارای این ضایعه فکری هستند، ندارد و این قشر ذهن پرسشگر و اهل مطالعه برای ارتقای فکری خویش ندارند.

علاوه براین « محسن نادری » کارشناس مدیریت یکی دیگر از کاربران فضای مجازی درباره انتشار شایعه ها در فضای مجازی گفت: فضای مجازی صحنه ای برای هرگونه سخنی است و این بسته به فرد دارد که از کدام مطالبش بهره مند شود.

وی گفت: خبرهای غیر موثق می تواند مردم را نگران کند و این نگرانی موجب می شود مردم به بسیاری از پیام ها حتی چنانچه درست هم باشد، بدبین شوند.

نادری درباره برخی از پیام ها که جامعه ایرانی را زیر سؤال می برد گفت: بسیاری از این ویژگی ها در ایرانی ها مشاهده می شود و باید گفت: این مطالب منطبق با خلق و خوی ایرانی ها است.

« منصوره احسانی تبار » فوق لیسانس ادبیات هم یکی دیگر از کاربران فضای مجازی گفت: درست است که برخی از مسائلی که در این فضا مطرح می شود شایعه است و انطباقی با واقعیت ندارد، اما این بستگی به خود فرد دارد که چه مطلبی را استفاده کند و کدام مطالب که واقعیت ندارد را اشاعه ندهد.

وی گفت: ایرانی ها ویژگی های شخصیتی خوبی دارند، اما در بسیاری از پیامها مسائلی برجسته می شود که گاهی انسان را بفکر فرو می برد و از خود این پرسش را داریم که واقعا این خصوصیات ایرانی است؟

احسانی تبار افزود: تردیدی نیست، فضای مجازی از جمله فضاهایی است که افراد در ارائه دیدگاه ها خود و ارسال مطالب خود آزاد هستند، اما آنچه که مهم است باید فرهنگ اجتماعی کاربران به گونه ای باشد که براحتی بتوانند

خبرهای راست را از دروغ تشخیص دهند.

فرامرز تابانی³⁹; دبیر بازنشسته درباره فضای مجازی گفت: گزینه هایی که امروزه دنیای مجازی در گستره جهانی به جوامع بشری ارائه می کند، جزئی از زندگی بشری به حساب می آید. وی افزود: چنانچه دنیا را از دید دنیای مجازی ببینیم به اندیشه و نوع نگرش انسان ها سو و جهت می دهد و به عبارتی فضای مجازی کانال پیوند و ارتباط انسان ها و اندیشه ها است.

مینا دارایی³⁹; دکتری روانشناس اجتماعی در گفت و گو با ایرنا بیان داشت: این روزها شبکه های اجتماعی ابزار ارتباطی بسیار مهمی است که از طریق آنها اطلاعات رد و بدل می شود و استفاده از این شبکه ها وسیله موثری برای ساماندهی و همدلی اجتماعی است.

دارایی افزود: بسیاری موارد نقش رسانه های مجازی می تواند مثبت باشد و حتی باعث اشاعه برخی از ویژگی های خوب فرهنگی شود.

وی گفت: اکنون در فضای مجازی توجه مردم به برخی از جشن ها و اعیاد افزایش یافته، به طوری که حتی مردم تغییر فصل ها را گرامی می دارند و بسیاری از سنت های فراموش شده را به یکدیگر یادآور می شوند و بی شک نمی توان این ویژگی مثبت فضای مجازی را نادیده گرفت.

وی اظهار داشت: همچنین این شبکه ها ارتباط ضعیف با افرادی ناشناس ایجاد می کند، اما این ارتباط ضعیف توانایی بالایی در اشاعه اطلاعات و ایده ها در بین گروه های مختلف اجتماعی دارد و مثل شایعه پراکنی است.

این روانشناس اجتماعی گفت: فردی شایعه ای را به دوستان نزدیک خود انتقال می دهد، آنها هم به دیگران انتقال می دهند و پس از مدتی شایعه در بین گروه های وسیعتری پخش می شود.

دارایی با اشاره به برخی از پیام های ناامید کننده در فضای مجازی گفت: سال های گذشته در جامعه خود شاهد تحقیر و مایوس کردن از طریق شبکه های اجتماعی هستیم و به جای نقد اشتباه و ارائه راهکار صحیح اجتماعی، فقط پیام ها رد و بدل می شوند و بدون اندیشیدن به طوری که به عزت نفس اجتماعی آسیب ها جبران ناپذیری وارد می کنند.

وی تاکید کرد: عزت نفس سالم توأم با رفتار عقلانی، واقع گرایی، خلاقیت، تمایل به اذعان اشتباهات و اصلاح آنها، خیرخواهی و همکاری است در حالی که پیام های تخریب کننده و مایوس کننده موجب از دست رفتن مقاومت و استقامت اجتماعی می شود و برای سازندگی و خلاقیت انگیزه و انرژی نمی ماند.

به گفته این متخصص، مطالعات بیانگر این واقعیت است که افراد با عزت نفس بالا در برابر مشکلات زندگی مقاومت بیشتری دارند و همین مقاومت به موفقیت آنها کمک می کند.

وی تاکید کرد: کوچک پنداشتن از عزت نفس می کاهد، بنابراین بهتر است در فضای مجازی عقلایی رفتار شود و از پخش غیر مسئولانه پیام های مایوس کننده که به رخوت و سستی دامن می زند، هوشیارانه پرهیز شود.

به گفته دارایی، اکنون بیش از 40 میلیون نفر در کشور دارای گوشی همراه هوشمند و بیش از 40 میلیون کاربر عضو شبکه های مجازی هستند.